

Vilniaus reformatų žinios

Dievas – mūsų prieglauda ir stiprybė, visada artima pagalba varguose / Ps..46,2 /

2000 m. spalio Vilniaus ev.reformatų parapijos ir seniūnų tarybų informacinis leidinys Nr.9(21)

***Reformacijos dienos šventės proga sveikiname Vilniaus ev.
reformatų parapijos narius ir visus Lietuvos reformatus!
Su Bažnyčios atgimimo švente, mielieji!***

Reformacijos įtakas prisimenant

Kai augustinų vienuolis, Vitenbergo universiteto profesorius daktaras Martynas Liuteris 1517 metų spalio 31 d. prie pilies bažnyčios durų kalė 95 tezes, nei jis pats, nei su juo buvę studentai nenujautė, kad plaktuko smūgių aidas sukrės visą Europą, taps naujos epochos pradžia. Tezėse buvo mestas iššūkis Romos popiežiui ir katalikų Bažnyčios hierarchijai už prabangą, prekybą relikvijomis, indulgencijomis ir kitus veiksmus, nesiderinančius su Šventuoju Raštu. Jis kvietė, amų laikų papročiu, viešame dispuite svarstyti Bažnyčios problemas. Bet popiežius Leonas X pasmerkė ir ekskomunikavo Liuterį. Šis, įsitikinęs savo teisumu, sudegino Bažnyčios valdovo bulę. Tai rodė, kokia didelė įtampa buvo tarp viešpataujančios Bažnyčios hierarchijos ir tikinčiųjų.

Religiniame, politiniame ir kultūriniame gyvenime, kilo naujas sąjūdis, kuriam neprilygsta netgi 1054 m. įvykęs Rytų ir Vakarų Bažnyčių išsiskyrimas. Šveicarišką reformaciją 1523 m. pradėjo humanistas teologas Ulrichas Cvinglis (1484-1531). Po jo žūties karo lauke prieš reformacijos priešininkus, Reformaciją išplėtė ir pagilino didysis Ženevos reformatorius, humanistas, teisininkas, teologas Jonas Kalvinas (1509-1564). Jis padėjo evangeliškų bažnyčių santvarkai demokratinius ir asmens laisvės pamatus. Kalvinas atmetė Romos Bažnyčią kaip antidemokratinę su visa ant jos pagrindų išaugusia feodالية santvarka. Griežtas Kalvino mokslas sušvelnintas jo pasekėjo ir ipėdinio Teodoro Bėzos (1515-1605) tapo universaliu.

Šveicariškosios reformacijos įtakoje atsидūrė ir Lietuva. Jos idėjas vienas iš pirmųjų pradėjo skelbti Abraomas Kulvietis (1510-1545). Jis 1539 m. Vilniuje įsteigė klasikinę Aukštesniąją mokyklą - kolegiją jaunuoliams parengti studijoms Vakarų Europos universitetuose. Joje dėstė Jurgis Zablockis (1510-1563), Stanislovas Rapalionis (1485-1545) ir Martynas Mažvydas (1510-1563). Dėl religinių intrigų (kolegija buvo atidaryta be vyskupo leidimo) 1542 m. Kolegija buvo uždaryta, jos organizatoriai turėjo palikti Vilnių kaip disidentai. Pasitraukę į Mažąją Lietuvą jie tapo pirmosios lietuviškos raštijos kūrėjais.

Ką A. Kulvietis pradėjo ir ko nebaigė, padarė LDK kunigaikštis Mikalojus Radvila Juodasis (1515-1565) palaikęs ryšius su J.Kalvinu. 1557 m. apjungęs Lietuvos, Baltgudijos ir kai kurias Lenkijos parapijas, jis įkūrė LDK ev. reformatų Bažnyčią „Unitas Lithuaniae“ vardu („Lietuvos Vienata“). 1557 m. gruodžio 14 d. Vilniuje buvo sušauktas pirmasis Sinodas, o superintendentas kun. Simonas Zacius surašė pirmuosius Sinodo memorialus ir kanonus.

Dar neišblėsus atminčiai apie prievartinį krikštą per trumpą laiką Lietuvoje susiformavo apie 200 evangeliškų parapijų ir šveicariškoji Reformacija beveik visiškai nustelbė katalikybę.

Bet Reformacijos priešininkai budėjo. Po Liublino unijos 1569 m. plūstelėjo į Lietuvą iš Lenkijos ir kitų Vakarų Europos šalių virš 1000 jėzuitų, kurie iki trečiojo Lietuvos ir Lenkijos padalinimo (1795) padarė savo juodą darbą vėl atstatydami katalikybės pozicijas, kovodami prieš Reformaciją, slopindami kartu ir tautinę lietuvių samonę, brukdami lenkų kalbą. 1791 m. gegužės 3 d. Varšuvos seimas priėmė konstituciją paskelbusią katalikų tikėjimą viešpataujančiu valstybėje. Šia konstitucija buvo oahtinai panaikintas ir Lietuvos suverenumas.

Po paskutinio Lietuvos – Lenkijos padalinimo 1795 m. minėtas šalis priskyrus Rusijai, Lietuvos etnografinėje teritorijoje išliko tik 25 parapijos.

Po 1831 m. sukilimo numalšinimo, Rusija matydama katalikybėje savo religinį priešininką, ėmėsi analogiškų priemonių prieš katalikybę, kaip ši prieš Reformaciją. Taip buvo sustabdyta kontrreformacija. Dar sunkesnius smūgius patyrė katalikybė po 1863 m. sukilimo. Dauguma katalikiškųjų institucijų buvo uždarytos. Vietoj lenkų kalbos Lietuvoje buvo įvesta rusų kalba. 1864m. uždrausta lietuviška spauda lotyniškais raidėmis. Lietuvių kalba buvo leidžiama laikyti tik pamaldas. Bažnyčios veikla turėjo laikytis Rusijos įstatymų. Tik 1904 m. panaikinus spaudos draudimą ir po 1905 m. revoliucijos Rusijoje buvo leista pradžios mokyklose dėstyti tikybą lietuviškai ir steigti privačias lietuviškas mokyklas.

Karčios istorijos pamokos vėliau privertė daugelį lietuvių katalikiškosios dvasininkijos ir inteligentijos atstovų realiau pažvelgti į Reformaciją Lietuvoje, puoselėti draugiškus santykius su šia ir kitomis konfesijomis.

1918 m. atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, Lietuvos ev. reformatų Bažnyčia jau buvo gerai organizuota konfesija, atsigavusi nuo lenkiškosios kontrreformacijos. Didelis smūgis Lietuvos ev. reformatams buvo dėl lenkų okupacijos savo lopšio – bažnyčios Vilniuje netekimas. Nežiūrint to, reformatai gražiai tvarkėsi vadovaujami iš Biržų. Reguliariai buvo leidžiama spauda (laikraštis „Sėjėjas“ ir žurnalas „Mūsų Žodis“), veikė „Radvilos“ jaunimo draugija, moterų ir kitos organizacijos. Nuo 1926 m. iki uždarymo 1938 metais dvasininkai buvo rengiami Kaune, Vytauto Didžiojo universiteto teologijos fakultete. Su džiaugsmu Bažnyčios delegacija važiavo 1940 m. sausio mėn. pradžioje į Sinodą Vilniuje, kur vėl susijungė į vieną atskirtosios Bažnyčios dalys.

Bažnyčios veikla buvo suardyta atėjus bolševikams ir kilus Antrajam pasauliniam karui. Didesnė dalis dvasininkų ir reformatų inteligentų patraukė į Vakarus ir taip išvengė represijų. Vyriausieji Bažnyčios dvasininkai kunigai Povilas Jakubėnas, Konstantinas Kurnatauskas, Povilas Dilys, Stasys Neimanas subūrė talentingus ev. reformatus: Jokūbą Kregždę, Viktorą Karosą, Jurgį Jašinską, Hermaną Pavilionį bei kitus ir išvarė gilią vagą mūsų Reformacijos istorijoje, pernešė į XXI-ji amžių mūsų reformatų istorines vertybes ir tradicijas. Jei ne jie, mes dabar daug ko neturėtume, daug ką sunkiai suvoktume. Beje, katalikiškoji išėivija ne visada rasdavo bendrus sąlyčio taškus su evangelikais, pasigirsdavo balsų, siūlančių Lietuvos protestantams aukotis ir atsisakyti savo tikėjimo „vardan gražaus tikslo“.

Reformatų Bažnyčiai Lietuvoje ypač buvo sunkūs pokario metai, kai 14-kai parapijų liko tik keturi kunigai. Likimas lėmė taip, kad du iš jų pačiame jėgų žydėjime nuėjo į amžinybę, ir antrąjį nepriklausomybės atgavimą turėjome sutikti palaužtais sparnais, okupacinių jėgų moraliai palaužta, išblaškyta reformatiška inteligentija.

Nuo 1989 m. liepos 28 d. oficialiai pradėjo veikti Vilniaus bendruomenė, o taip pat atsikūrė ir daugelis kitų parapijų. Deja, iki šiol nejaučiame tos dvasinės šilumos, kuri vienytų visus ev. reformatus bendram tikslui.

Šių metų kovo 12 d. katalikų Bažnyčios vadovas popiežius Jonas Paulius II pirmą kartą istorijoje atsiprašė už katalikų Bažnyčios padarytas skriaudas, už nukrypimus nuo Evangelijos, kryžiaus karus, inkviziciją ir kt. Deja, Lietuvos katalikų Bažnyčios vadovai atsiprašyti už nekrikščioniškai vykdytą kontrreformaciją su užsienio jėgų pagalba, dėsia. Kodėl? Gal užmiršim? Sunku pripažinti, kad Reformacijos naikinimas buvo kartu ir viena iš didžiausių lietuvių tautos katastrofų.

Lietuvos ev. reformatų Bažnyčia patyrusi daug kančių, išliko gyva. Tikėkimės, kad jos medis žaliuos ir augs, duos gražius vaisius. To linkime visiems Lietuvos ev. reformatams Reformacijos dienos paminėjimo progą.

“Vilniaus reformatų žinių” leidėjai

Reformacijos Lietuvoje ypatumai

Labai svarbus vaidmuo skleidžiant Evangeliją Lietuvoje teko Karaliaučiaus universitetui. Prūsijos kunigaikštis Albrechtas priėmė Liuterio pažiūras ir 1545 m. Karaliaučiaus mokyklą paskelbė evangelikų universitetu. Evangeliškas mokymas turėjo nemaža įtakos vakarinių Lietuvos sričių studentams, bajorų sūnams, studijavusiems Karaliaučiuje. Kai kurie studijavo pačiame liuteronybės židinyje, Vitenbergo universitete. 1539m. Abraomas Kulvietis įkūrė mokyklą kilmingai jaunuomenei, kuriai vadovavo remdamasis Reformacijos idėjomis, tačiau 1542 m. turėjo bėgti nuo vyskupo persekiojimo į Karaliaučių. 1539 m. Vilniuje buvo įkurta pirmoji liuteronų bendruomenė. Liuterio mokymas daugiausia plito tarp atvykusių vokiečių miestelėnų ir bajorų. Karščiausias Reformacijos šalininkas tuo metu buvo kunigaikštis Mikalojus Radvila Juodasis.

1548 m. mirus Lietuvos ir Lenkijos karaliui Žygimantui Senajam, baigėsi pirmasis Reformacijos Lietuvoje tarpsnis. Žygimantas Senasis buvo Reformacijos priešininkas, tačiau ją toleravo Prūsijoje ir Lietuvoje. Jo sūnus Žygimantas Augustas, valdęs Lietuvą nuo 1544 m., buvo pasikvietęs į savo dvarą du evangelikus pamokslininkus. Daugelis tikėjosi, kad po tėvo mirties Augustas priims Reformaciją, tačiau jis to niekada nepadarė, bet išliko tolerantiškas.

Ne tik katalikiškoji ponija iš vakarinės Lietuvos atsivertė į Reformaciją. Jais sekė taip pat daug stačiatikių bajorų, gyvenusių rytinėje, slaviškoje, dalyje. Šiaip jau Reformacija buvo protestas prieš Katalikų Bažnyčią, bet jokiū būdu ne prieš Stačiatikių. Stačiatikiai bajorai į Reformaciją žvelgė palankiai. Viena iš priežasčių buvo ta, kad Stačiatikių Bažnyčia neturėjo gerai išsilavinusių kunigų, gebančių išmokyti žmones tikėjimo pagrindų, aiškinti Bibliją ir patenkinti bajorijos norą daugiau sužinoti. Bajorai buvo politinė jėga. Į savo dvarus jie kviesdavosi protestantų pamokslininkus iš Lenkijos ir Prūsijos, norėdami pramokti patys ir namiškius pamokyti Evangelijos. Taigi, Reformaciją iš esmės palaikė ir skatino bajorija. Būta skirtumo tarp Vakarų ir Rytų lietuvių. Žemaitijoje katalikai į Reformaciją dažnai grėžėsi dėl to, kad pamokslai liaudžiai buvo sakomi lietuviškai. Lietuvos Rytuose, slavų kraštuose paprasti žmonės liko ištikimi seno tikėjimo dvasininkams. Taigi Rytuose Reformacija iš tikrųjų buvo svarbi tik bajorijai, o liaudis liko nuošalyje.

Liuteroniškas Reformacijos tarpsnis truko iki 1536 m. Nuo tada vis daugiau įtakos darė kalvinistų išpažinimas, ypač po to, kai į jį perėjo Mikalojus Radvila Juodasis, kurį lenkas kalvinistas Janas Laskis įtikino pakeisti savo nuomonę dėl kai kurių Viešpaties Vakarienės ir, galbūt, Bažnyčios organizavimo klausimų. Janas Laskis į Vilnių atvyko 1557 m. tikėdamas išplėtoti Lietuvos Reformaciją, patraukusią daugybę bajorų, gyvenusių net iki pat Dniepro, kurie pasekė Radvila ir perėjo į kalvinizmą. Vietinė liaudis, iki tol girdėjusi liuteronų pamokslininkus, dabar buvo mokoma kalvinistiškai.

Šalia liuteroniškų ir kalvinistiškųjų krikščionybės šakų Lietuvoje ėmė reikštis ir kiti Vakarų Europoje prasidėję radikalesni Reformacijos sąjudžiai. Menonitai ir anabaptistai sugrįžti prie Naujojo Testamento reikalavo atkakliau negu kiti reformatoriai. Migelis Servetas pasisakė prieš Trejybės dogmą. Jis buvo gyvas sudegintas 1553 m. Ženevoje. Serveto mokymas pasiekė Lietuvą ir turėjo pasekėjų. Tai Petras Gonezijus, Simonas Budnas, italai Faustas Socinis ir Georgas Blandrata. Jie nesilaikė vieningos nuomonės. Vieni buvo radikalesni už kitus. P.Gonezijus neigė Kristaus dieviškumą ir atmetė kūdikių krikštą, skleidė idėjas apie religinių bendrijų tapimą bendruomenėmis, kur būtų įgyvendintas nuosavybės bendrumas. S.Budno radikalumas pasireiškė tuo, kad gerai išmanydamas Bibliją, kaip jis pats galvojo, neigė Kristaus dieviškumą ir Jo amžinąją būtį. Visi šie teologai taip pat keitė savo pažiūras: P.Gonezijus iš pradžių buvo katalikas, vėliau tapo kalvinistu, o ilgainiui ir antitrinitoriumi. S.Budnas, kilęs iš stačiatikių, tapo kalvinistu, po to unitoriumi.

Antitrinitorių iškilimas silpnino kalvinistų Reformacijos pozicijas. Kalvinistai savo sinoduose smerkė radikaliųjų doktrinų šalininkus.

Nors buvo tam tikrų teologinių nesutarimų, santykiai Lietuvoje buvo gan taikūs. Lietuvą galima apibūdinti kaip daugelio skirtingų išpažinimų taikaus sugyvenimo pavyzdį: katalikai, stačiatikiai, liuteronai, kalvinistai, anabaptistai, unitoriai, nepamirškime žydų, musulmonų totorių ir pagoniškosios religijos. Ilgainiui Lietuva apsirato su religijų įvairove. 1570 m. liuteronai ir kalvinistai sutarė, jog pripažįsta abu išpažinimus esant teisingus ir krikščioniškus. Apie Katalikų ir Stačiatikių Bažnyčias galima pasakyti, kad jos buvo nusilpusios ir neturėjo stiprių teologų, galėjusių įtikinti žmones, norėjusių studijuoti ir plėsti savo pažiūras.

Reformacijos silpnoji vieta buvo ten, kur, atrodė, glūdėjo jos jėga. Ji buvo skleidžiama ir remiama ponų. Tokiu būdu Reformacija tapo priklausoma nuo jų malonės. Pasikeitus pono nusistatymui, pamokslininkas nebegaudavo atlyginimo. Dvaro kopyčiai esant pono, ne bendruomenės, nuosavybe, žmonės neturėjo kur rinktis. Nors dauguma bajorų stėjo protestantizmo pusėn, siekdami išsilaisvinti iš katalikų Bažnyčios globos ir įtakos, sykiu jie protestantų Bažnyčias padarė politškai pavaldžias.

Išrauka iš Juliaus Norvilos ir Riemer Roukema straipsnio "Reformacija Lietuvoje" atspausdinto "Krikščionybės istorija", Vilnius, 2000

Ką man primena Lietuvos Reformacija ?

Kai stoviu ledonešio metu ant upelio kranto ir žiūriu į plaukiančius jame ledus, jis man primena mūsų Lietuvos Reformaciją. Kaip ir mūsų upių tėvas – Nemunas, kuris prasideda kažkur tai Baltarusijoje, Minsko apylinkėse, iš tenai esančių pelkių, tekėdamas baltarusių bei lietuvių žemėmis surenka apie 180 didesnių ir mažesnių intakų vandenį ir įtekėdamas į Kuršių marias tampa jau didele upe. Pavasarį, kada jis nusimeta savo ledinį apdangalą ir plukdydamas ledus jis pakeliui užtvindo daugybę pievų, dirvų bei ganyklų ir tik pasiekęs tikslą pagaliau nurimsta, atslūgsta ir vėl grįžta į savo senąją vagą. Ar ne taip ir su mūsų Lietuvos Reformacija ?

Jos pradžia 1553 m. gruodžio 2 dieną netoli Vilniaus Mikalojaus Radvilos Juodojo Lukiškių dvare, kai įvyko pirmosios evangeliškos pamaldos. Vėliau prisijungė dar kelios dešimtys parapijų ir jau 1557 m. gruodžio 14 dieną buvo sušauktas pirmasis Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios Sinodas. Po to, berods Jokūbas Mikelėnas rašė "Mūsų žodyje", kad yra buvę net 192, ir tai tik dabartinės Lietuvos teritorijoje. Dr. Jonas Šliupas 1923 m. birželio mėn. "Mūsų žodyje" rašė, kad reformatų tikybos bažnyčia "Unitas Lithuaniae" buvo padalinta į 6 distriktus: Vilniaus, Naugarduko, Užvilijos, Pagirių, Žemaičių ir Gudijos. Kiekvienas šių distriktų XVI – XVII a.a. turėjo po kelias iki dešimt bažnyčių, neskaitant daugelio koplyčių, buvusių turtingesnių šlėktų nuosavybėje...

Tai taip tuomet buvo išplitę reformatai Lietuvoje. Bet kaip Nemunas išnešęs ledus atslūgsta, grįžta atgal į savo vagą, taip ir mūsų Reformacija staiga kilusi per palyginti trumpą laiką pradėjo mažėti, rimti. Tam atoslūgiui labai didelės reikšmės turėjo vidaus ir užsienio prieštai. To pasekoje 1799 m. buvo panaikintas Naugarduko distriktas, Pagirių prijungtas prie Užvilijos ir pavadintas Užnemunės, o 1925 m. liepos 5-23 d.d. Sinodas pakeitė pavadinimą į Gardino distriktą. 1873 m. Gardino distriktas buvo prijungtas prie Gudijos distrikto. 1875 m. Rasnės ir Nepokoičycų parapijos priskiriamos prie Vilniaus distrikto. 1883 m. čekų kolonistams, gyvenantiems Volynės gubernijos Lucko apskrities Baratino gyvenvietėje pasiprašius, jie buvo prijungti kaip filija prie Vilniaus sinodo Nepokoičycų parapijos. Po Baltarusijos superintendente kun. Jono Mendzelevskio ir vice superintendente kun. Aleksandro Kovalmacherio mirties Vilniaus sinodas 1886 m. birželio 20d. Baltarusijos distriktą laikinai prijungė prie Vilniaus distrikto. Tas "laikinas" tapo amžinybe, o Biržai buvo priversti gelbėti žūstančio Žemaitijos distrikto vardą. Todėl vietoje 6 distriktų liko tik 2: Vilniaus ir Žemaitijos su centru Biržuose.

Pirmojo pasaulinio karo metais lenkams okupavus Vilniaus kraštą, Lietuvos reformatams teko persiorganizuoti į du Sinodus: Biržų ir Vilniaus. Biržų sinodui teko 9 parapijos ir 4 filijos su apie 12 tūkst. parapijiečių, o Vilniaus sinodui - 9 parapijos ir 5 filijos su maždaug 8 tūkst. parapijiečių. Po Antrojo pasaulinio karo iš Vilniaus sinodo mums neliko nieko, o iš Biržų – 5 apgriuvusios bažnyčios su 5 kunigais ir negausiu parapijiečių likučiu - Biržų, N.Radviliškio, Salamiesčio ir Švobiškio parapijos. Visos kitos, kurios dar buvo likusios po karo nesugriautos, buvo atimtos. Tai toks pats didžiausias mūsų Bažnyčios atoslūgis per visus ev. reformatų Lietuvoje gyvavimo metus.

Šiuo metu mūsų Lietuvos Reformacija yra panaši ne tiek į tvinstantį Nemuną, kiek į nedidelį laukų augalą – pienę, kuri žydi ir žaliuoja. Vieni ją laiko vaistažole, kiti – nekenčiama laukų piktžole. Pati pienė dėl to nė kiek nesirūpina, nekreipia dėmesio į žmonių apkalbas. Ji sau želia ir stengiasi kuo daugiau šaknimis įsitvirtinti į dirvą, rūpinasi kuo daugiau išauginti savo mažučiu pukuotų sėklelių, kurias lengvai išnešioja vėjas po visą plačią apylinkę. Ar ne taip ir su Lietuvos Reformacija? Juk ir ją kadaise vieni laikė vieninteliu vaistu stabmeldystės ligomis susirgusiai krikščionių Bažnyčiai gydyti, kiti – pavojinga piktžole, vadino reformatus atskalūnais, eretikais, stengėsi visomis priemonėmis sunaikinti..

Šiuo metu iš tų Nemunėlio, Apaščios bei Mūšos pakrantėse po karų likusių penkių menkučių kerelių jau atželia Kauno, Kėdainių, Kelmės, Šiaulių bei Vilniaus parapijų jauni gležnučiai daigeliai vienu džiaugsmui, kitų ir vėl papiktinimui. Ir duok, Dieve, tiems jauniems daigeliams kuo daugiau drėgmės, saulės šviesos bei šilumos, kad jiems būtų kuo geriausios sąlygos augti ir žaliuoti.

Istorinės datos paimtos iš Lietuvos reformatų Bažnyčios Sinodų kanonų ir memorialų knygu, kurios saugomos Biržų "Sėlos" muziejuje.

Kostas Grundelė

Sveikiname

Spalio 4 d. Vilniaus ev. reformatų parapijos narė **Milda Didžiulienė – Šalkauskaitė** atšventė gražų jubiliejų. Sveikiname Jubiliatę, linkėdami dar daug laimingų, turiningų gyvenimo metų!

Spalio 20 d. Vilniaus ev. reformatų parapijos narei **Marijai Karašienei - Variakojytei** sukako **80** metų! Sveikiname, linkėdami Jubiliatei sveikatos, laimės, geros nuotaikos, ramių gyvenimo metų!

Su gražiu prasmingų metų jubiliejumi sveikiname vilnietę reformatę **Rimutę Rimantiene - Jablonskytę.**

Jubiliatė gimė 1920 10 25 Kaune. 1946 m. baigusi Vilniaus universitetą įgijo archeologės specialybę, dėstė Kauno VVD universitete, nuo 1960 m. MA Istorijos instituto mokslinė bendradarbė, nuo 1972 m. istorijos mokslų daktarė, 1972-1977 m. Vilniaus universiteto dėstytoja.

Vykde archeologinius tyrinėjimus. Tyrė akmens ir žalvario amžiaus gyvenvietes Kauno, Plungės rajonuose ir kitose Lietuvos vietovėse. Jubiliatės plunksnai priklauso knygos: „Lietuvos paleolitas ir mezolitas“ (1971 m.), „Pirmieji Lietuvos gyventojai“ (1972 m.), „Šventoji“ (dvi knygos 1979-1980 m.m.). Kartu su kitais autoriais parašė ir redagavo Lietuvos archeologijos atlasą (1974m.), knygų „Lietuvių liaudies meno albumas“ ir „Senovės lietuvių papuošalai“ (1958-1966m.m.) bendraautorė.

Linkime Jubiliatei laimingų, kūrybingų gyvenimo metų!

Parapijos taryba ir seniūnų taryba

Lietuvos reformatų draugas, nuolatinis mūsų „Vilniaus reformatų žinių“ skaitytojas **p.Hermann'as Peter'is Romberg'as** iš Diusburg'o /Vokietija/ **spalio 3 d.** šventė **85** metų sukaktį.

Sveikiname Jubiliatą, linkėdami dar daug gražių, prasmingų gyvenimo metų, džiaugiamės, kad nepamirštate mūsų. Kiekvienas Jūsų apsilankymas Lietuvoje – tai nauja plyta į mūsų atsistatančios Lietuvos reformatų Bažnyčios rūmą!

“Vilniaus reformatų žinių” leidėjai

Reformacijos šventė Papilyje

Nedažnai tenka laimė švęsti Reformacijos dieną spalio 31-ąją, nes šios dienos nėra valstybės švenčių sąrašė. Caro laikais protestantams buvo nedarbo diena, tarpukario Lietuvoje taip pat evangelikai galėjo neiti į darbą, o visose reformatų bažnyčiose vidurdienį vyko šventinės pamaldos. Šiais metais Reformacijos paminėjimo pamaldos spalio 31 d. buvo laikomos tik dvejose senų tradicijų Lietuvos reformatų bažnyčiose - Biržuose ir Papilyje. Papilio parapijos pirmininkė p.Palmira Mizarienė į šventę pakvietė Vilniaus ev. reformatų chorą “Giesmė”, vadovaujamą choro vadovės ir dirigentės Tamaros Blažienės ir grupę Kauno reformatų. Pamaldas laikė kun. A.Kvedaravičius, pamaldose ir po jų giedojo choras. Po to kartu su papiliečiais svečiai susirinko parapijos namuose, vaišinosi, visi kartu dainavo biržietiškas ir papiliečių mylimas liaudies dainas, choras, norėdamas arčiau pabendrauti, pagiedojo savų, kelionių koncertuose išmėgintų giesmių.

Buvo labai gera ir malonu Reformacijos paminėjimo dieną praleisti bendratikių būryje.

Grįždami choristai aplankė choro pirmininkės sūnaus kapą Kraštų kapinaitėse. Tai tykios, ramios liuteronų ir reformatų kaimo kapinaitės, kurios kun.A.Kvedaravičiaus rūpesčiu neseniai gavo Valstybės saugomo objekto statusą. Apie šias kapines Vėlinių proga šiltai, su meile rašė Biržų laikraštyje “Biržiečių žodis” žurnalistė Janina Čižauskienė.

Esame didžiai dėkingi Papilio reformatams ir parapijos pirmininkei, pakvietusiems mus į Reformacijos šventę savoje, ką tik suremontuotoje, skoningai, naujai perdažytoje bažnyčioje.

Choro “Giesmė” choristė Dalija Gudliauskienė

MYKOLAS ZABLOCKAS

1912 11 16 - 2000 09 30

Kas mums pakeis gimtinės pievas,
Gimtus namus?
Kas čia atstos, brangiausias Dieve,
Tėvynę mums?

„Už tėviškės durų“ - Eilėraščiai, Čikaga 1991

Iš Čikagos mus pasiekė liūdna žinia. Po ilgos ir sunkios ligos, eidamas 88-ius metus mirė išeivijos lietuvių ev. reformatų žurnalo „Mūsų Sparnai“ redaktorius, poetas Mykolas Zablockas.

Mykolas Zablockas gimė Biržų apskr. Papilio vlsč., Smaliečių kaime, kur lankė ir pradžios mokyklą. Vaikystės dienas praleido kaime, kartu su tėvais ir jaunesniuolu broliu Petru, dabartiniu mūsų Bažnyčios kolegijos prezidentu.

Turėdamas literatūrinių gabumų, jaunasis Mykolas labai mėgo skaityti knygas. Pats bandė rašyti eilėraščius, juos siuntinėti į moksleiviškus žurnalus. Savo mokytojo Juozo Vilminio paskatinti kaimo paaugliai Petras Juodgudis, broliai Mykolas ir Petras Zablockai ėmė leisti sąsiuvinio apimties rankraštinių leidinėlių „Varpstis“, kuris jaunuoliams buvo tarsi starto aukštelė į Lietuvos spaudą. Mykolas, neturėdamas galimybių toliau siekti mokslo, kurį laiką triūsė kaime. 1926 m. įstojo mokytis Joniškėlio Žemės ūkio mokykloje. Karinę prievolę atliko 6-jame pėstininkų pulke Klaipėdoje štabo raštininku. Baigęs karinę tarnybą liko Klaipėdoje. Vedė žvejo dukterį Katariną Losmanaitę. Įsidarbino Klaipėdos krašto gubernatūroje. 1939 m. redagavo ir leido Klaipėdos krašto evangeliškai visuomenei savaitraštį „Tiesos žodis“.

Vokiečiams užėmus Klaipėdos kraštą, persikėlė į Kretingą, kur įsidarbino komendantūroje. Bolševikams okupavus Lietuvą, netrukus buvo areštuotas. Laimėi, žmonos vokiška kilmė padėjo Mykolui jau kaip repatriantui su šeima sugrįžti į vokiečių užimtą Klaipėdą. Iš ten išvyko į Berlyną, dirbo lėktuvų fabrikuose Basdorfe ir Ziehlendorfe. Karui pasibaigus trumpam pateko į perkeltųjų stovyklą. 1950 m. Frankfurte redagavo bei leido lietuvių išeivijos krikščioniškos krypties mėnesinį laikraštį „Mūsų pasaulis“. Tautiečiams pakvietus, persikėlė į JAV, išitraukė į žurnalistiką, bendradarbiaudamas įvairiuose lietuviškuose išeivijos leidiniuose. 1953 m. buvo perėmęs humoro ir satyros žurnalo „Pelėda“ leidimą ir redagavimą.

Ryškiausią kūrybinį pėdsaką Mykolas Zablockas paliko nuo 1989 m., mirus redaktoriui Petriui Bružui, redaguodamas Čikagoje du kartus per metus apie 100 puslapių apimties leidžiamą lietuvių ev. reformatų žurnala „Mūsų Sparnai“. 1993 m. rugsėjo mėnesį Mykolas lankydamasis Lietuvoje ieškojo bendradarbių, rūpinosi tolesniu žurnalo leidimu, didžiavosi ir džiaugėsi, kad žurnalas kaupiamas Biržų „Sėlos“ muziejuje bei savivaldybės bibliotekoje, parapijose. Jau tada, išeivijoje retėjant aktyvių ev. reformatų gretoms, darėsi vis sunkiau leisti šį leidinį. Mykolo pastangų dėka dar sulaukėme 1999 m. Jo suredaguoto 80-jo „Mūsų Sparnų“ numerio.

Čikagos tautinės lietuvių kapinės priėmė amžinajam poilsiui suglaudusį sparnus Lietuvos sūnų. Liko tik Jo gražūs posmai, išbarstyti įvairių metų periodiniuose leidiniuose. Dalis jų sudėta į kuklią knygutę „Už tėviškės durų“ (Čikaga, 1991). Čia ir Jo skambusis jaunystės (1934 m.) eilėraštis „Mes kariai ir mes gynėjai“, tapęs populiaria karių ir jaunimo daina ir liūdno 1947 metų eilės „Be manęs išėjusiai“ skirtos žmonos šviesiai atminčiai, eilės Motinai ir kentėjusiai Tėvynai.

Lietuvos ev. reformatams liko neblėstantis prisiminimas apie mielą mūsų Bažnyčios ir Tėvynės ažuolą Mykolą Zablocką. Lenkiame galvas šiam tauriam žmogui - idealistui.

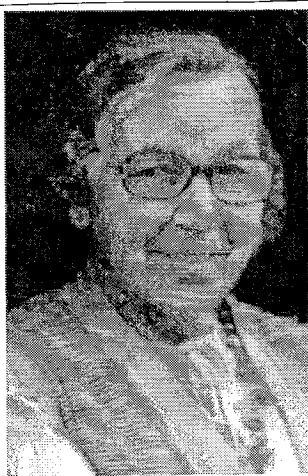
Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba ir parapijos seniūnų taryba.

Išėjusi amžinybėn

ELZBIETA TUNKŪNIENĖ

1913 04 03 - 2000 10 03

Ir kiekvienas, kuris gyvena ir tiki mane, neragaus mirties per amžius. /Jn. 11,23/

Eidama 88-sius metus mirė buvusi biržietė, Vilniaus ev. reformatų parapijos narė Elzbieta Tunkūnienė. Velionė buvo mūsų “Vilniaus reformatų žinių” rėmėja, visada domėjosi laikraščio leidimu, pasiūlydavo savo kūrybos eilėraščių ar pastebėjimų.

Gimė Biržų vlsč. Ripeikių kaime darbščių ūkininkų, šakninių reformatų Daratos ir Jokūbo Indriūnų šeimoje. Elzbieta, jauniausioji dukra, savo jaunystę praleido tėvų ūkyje, kartu su broliu ir keturiomis seserimis. Nors ir troško mokytis, bet tais nelengvais metais mokslo siekti buvo labai sunku. Elzbieta, baigusi pradinę mokyklą, mokėsi Astravo žemės ūkio mokykloje. Ją baigusi, kurį laiką dirbo Iškonių kaimo pieno priėmimo punkto vedėja. 1938 metais sukūrė šeimą ir persikėlė gyventi į vyro Mykolo tėviškę - Klausučių kaimą, kur prabėgo didžioji Jos gyvenimo dalis.

Ilgą laiką Elzbieta dirbo Klausučių parduotuvės vedėja, vėliau kolūkio sandėlio vedėja. Išaugino dvi dukras - Renatą ir Editą, kurios baigusios studijas, sukūrusios savo šeimas apsigyveno Vilniuje.

1977 metais, mirus vyrui Mykolui Tunkūnui, Elzbieta likusi kaime be artimųjų, po poros metų apsigyveno pas jaunesniąją dukrą Editą Vilniuje. Būdama darbšti ir žvali, rūpinosi savo dukrų šeimomis, padėjo auginti anūkus, dar dirbo. Paskutinė jos darbovietė buvo Vilniaus dailės muziejus.

Elzbieta, augusi reformatų tikėjimo aplinkoje, nuo pat jaunystės buvo aktyvi Bažnyčios narė: jaunystėje giedojo Biržų parapijos chore, dalyvavo jaunųjų radviliečių draugijos, vadovaujamos kun. A.Balčiausko, veikloje. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, ji labai aktyviai įsijungė į Vilniaus ev. reformatų parapijos atkuriamąjį darbą, dalyvavo pirmajame parapijiečių susiejiame, kuriame buvo nutarta kreiptis į tuometinį Vilniaus miesto Vykdomąjį komitetą su reikalavimu leisti atkurti Vilniaus ev. reformatų parapiją, sugražinti nusavintus pastatus. Visa širdim troško, kad parapija klestėtų, joje vyrautų susiklausymas ir ramybė. Parapijos nariams ji buvo tartum močiutė, besirūpinanti savo vaikais. Kol turėjo jėgų, visuomet dalyvaudavo pamaldose ir parapijos renginiuose. Būdama garbaus amžiaus vis vien norėjo patarnauti Bažnyčiai, atnešdama ar tai žiedelį Dievo stalui papuošti, ar uždegdama žvakes, ar nors pataisydama staltiesės kraštelių. Labai džiaugėsi anūko Ervino noru studijuoti evangelišką teologiją, didžiavosi jo brolio savo anūko Oskaro Koršunovo teatro pasiekimais, buvo laiminga, kad sekasi kitam anūkui Aidui Bareikiui studijos JAV.

Atsisveikinimo vakarą į gedulingas pamaldas Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje, kur velionė buvo pašarvota, susirinko daug parapijos narių, pažįstamų artimųjų. Ankstų ketvirtadienio rytą vilniečiai velionę išlydėjo į jos jaunystės Biržų bažnyčią, kurioje ji buvo krikštyta, konfirmuota, sutuokta. Amžinam poilsiui velionė atgulė Klausučių kaimo kapinaitėse šalia savo vyro Mykolo.

Gedulingas atsisveikinimo pamaldas Vilniuje ir Biržuose laikė jos labai mylėtas ir gerbtas Klaipėdos liuteronų kunigas Reinholdas Moras. Giedojo Vilniaus parapijos giedotojai, Biržuose vargonavo Eugenijus Praniauskas.

Anūkas Aidas negalėjęs atvykti į laidotuves atsiuntė šiuos atsisveikinimo žodžius: “Amžiną atilsį, miela Babyte, tebūnie Tau ramybė. Ačiū už nuostabius vaikystės prisiminimus, paliktus su mumis su visai visados. Ačiū ir sudie..”

Vilniaus ev. reformatai, šio laikraščio leidejai nuoširdžiai užjaučia velionės artimuosius, gimines dėl skaudžios netekties, linki jiems stiprybės ir Dievo palaimos.

Palaiminti, kurie liūdi, nes jie bus paguosti. /Mt.5,4/

“Vilniaus reformatų žinių” leidejai

Informacija

Spalio 1 d. Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje Pjūties padėkos pamaldas laikė Vilniaus liuteronų kunigas Mindaugas Sabutis.

Spalio 8 d. Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje pamaldas laikęs Biržų bažnyčios kunigas diak. Kęstutis Daugirdas paminėjo spalio 3 d. mirusią Vilniaus parapijietę Elžbietą Tunkūniene, sutuokė Ričardą ir Jolitą Karosaitę Macius, pakrikštijo jų sūnelį Povilą..

Spalio 15 d. Vilniuje pamaldas laikė kun. A.Kvedaravičius.

Spalio 17 d. Biržų ir Kauno bažnyčias aptarnaujantis kunigas diak.Kęstutis Daugirdas išvyko į Vokietiją, grįš lapkričio 3 d.

Spalio 22 d. Vilniaus reformatų bažnyčioje pamaldas laikė bažnyčios administratorius Vitaras Paltanavičius. Šeima, giminės, parapijiečiai paminėjo prieš metus mirusį Vilniaus reformatų parapijos tarybos pirmininko pavaduotoją Stasį Peikštenį ir neseniai mirusį parapijietį Tada Šerną, kuriam spalio 22 d. būtų sukakę 67 metai.

Spalio 29 d. Vilniaus ev. reformatų bažnyčioje pamaldas su Šv.Vakariene laikė kun.Algimantas Kvedaravičius, giedojo Vilniaus muzikos akademijos choras "Balsai".

Spalio 31 d. Reformacijos dienai paminėti pamaldas su Šv.Vakariene Biržuose laikė senjoras kun. Petras Čepas, Papilyje - kun. Algimantas Kvedaravičius. Papilio parapijos pirmininkės p.Palmiros Mizarienės kvietimu kartu su papiliečiais Reformacijos dieną šventė svečiai iš Kauno, Vilniaus parapijų, giedojo Vilniaus ev. reformatų choras "Giesmė", vadovaujamas choro vadovės ir dirigentės Tamaros Blažienės.

Lapkričio 10 – 20 d.d. Lietuvos reformatų delegacija - kunigai A.Kvedaravičius, R.Mikalauskas, K.Daugirdas, Kauno parapijos pirmininkė J.Vaičiulienė ir V.Dagys, Vilniaus – L.Keželytė išvyksta atsakomojo vizito į Švediją. Vasarą Lietuvoje lankėsi jaunos /susikūrė 1878 m./, bet stiprios Švedijos reformatų bažnyčios delegacija. Švedai domėjosi mūsų parapijų gyvenimu, jaunimo veikla; buvo pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su Lietuvos reformatų Bažnyčia, atskiriomis parapijomis.

Lapkričio 14 d. 17.30 val. Radvilų rūmuose Reformacijos istorijos ir kultūros draugija minės Reformacijos šventę, dalyvaus Klaipėdos universiteto dėstytojas Arūnas Baublys.

Prie Vilniaus reformatų bažnyčios vėl veikia *protestantiškos literatūros knygynėlis*, vadovaujamas sugrįžusios iš Australijos Vidos Jurkovič - Kasakaitytės. Ten taip pat prekiaujama ir *muzikos įrašais: audio ir CD*.

Lietuvos reformatų kunigų telefonai: senjoras kun.Petras Čepas gyv. Medeikiuose tel. 8-220-58577, kun.Algimantas Kvedaravičius gyv. Vilniuje tel. 450656 ir mob. 8-298-05410, kun.Rimas Mikalauskas gyv. Kėdainiuose tel. 8-257-56967 ir mob. 8-289-21339 (laikinais neveikia), diak.Kęstutis Daugirdas Kaune tel.8-27- 723838, Biržuose tel.8-220-31609 ir mob. 8-286-67007

Primename seniūnų telefonus: Dalija Gudliauskienė 429118, Donata Indriūnaitė 342824, Angelina Kamčiatnienė 733757, Alfredas Naktinis 470718, Irena Petrylienė 414646, Danutė Pranulienė 444272, Birutė Šernaitė 617690

Korektorė Dalia Pronskietytė

parengė Dalija Gudliauskienė